

Marian Popescu discută cu
CHRIS HAYES, Directorul
Programelor de la «Painted
Bride Art Center» din
Philadelphia

«NOI AM APĂRUT CA O NECESITATE DE A SUSȚINE ARTIȘTII INDEPENDENȚI»

L-am reîntâlnit pe Chris Hayes la Philadelphia cu câteva zile înainte de a merge împreună la Conferința anuală a lui National Performance Network (NPN) din Statele Unite. Chris bate la vreo patruzeci de ani, are doi copii și este un american vioi, tranșant și cu simțul umorului. Nu vrea să îți impună un lucru pe care tu nu ai dori să-l faci: e o «normă» de viață pe care a învă-

țat-o de la mentorul său, Tom Brown jr., ale cărui cursuri le-a urmat în New Jersey și care i-au fost o «carte» de căpății dăruită, prin profesor, de către un «învățător», Stalking Wolf, indian apaș din Mexico. Chris a absolvit însă teatrul la Oberlin College din Ohio, după care va conduce Wilma Theatre în Philadelphia până în 1981. Părăsește conducerea acestui teatru când realizează că energia și ideile celor doi cehi (soții Zizka, ambii regizori) intrați în companie pot fi mai utile. Intră la Centrul de arte Painted Bride («Mireasa pictată») unde, chiar din acel an, va începe să lucreze ca Director al programelor.

Ne facem timp să avem o discuție într-o dimineață, la un breakfast pe care îl luăm într-un vagon de «chefere» american, amenajat special și pitoresc. Fără fasoane. Contextul american al sfârșitului de an era dominat (în luna noiembrie), după părerea lui, de ascensiunea drepte în politică. «Ei folosesc biserica — spune Chris — pentru a-i determina pe credincioși să scrie Congresului împotriva a tot ce cred ei că e pornografie, sex sau limbaj atentînd la pudoare». De aici, enormele dificultăți ale mediilor artistice de a contracara o cenzură în ascensiune. Subiectul urma, peste câteva zile, să fie reluat pe larg la Conferința NPN.

Modul său de viață este, în aparență, rezultatul unui paradox: e adeptul întoarcerii la natură dar, în același timp, pasiunea pentru arte și, în consecință, frecventarea mediilor spectacolului îi determină fundamental rostul social. «E un compromis, pentru că nu am pornit total în direcția naturii.» Ceea ce fac, spune Chris Hayes, e bun, e spirit pentru oameni. «Și dacă încerci să schimbi ceva, teatrul este cel mai bun instrument.» Meseria sa e ceva care în România nu există: **prezentator**. Se ocupă deci, pentru Painted Bride, de descoperirea, stimularea sau favorizarea operelor de artă, a artiștilor care au ceva de spus în artele spectacolului, dar și în muzică sau în artele plastice. De altfel, în centrul său de arte vizuale — o fostă fabrică de ascensoare defunctă, pe care Gerry Givnish, directorul și fondatorul lui Painted Bride, împreună cu alții au reușit să o cumpere — pot fi văzute spectacole de teatru, jazz-sessions, expoziții de pictură, dar tot aici se construiesc și programe pentru copii sau pentru comunitățile locale. «Lucrez în teatru pentru că multă lume consideră teatrul ca pe un mod de a trăi mai bine, ca pe un lider spiritual.» Painted Bride contează anual pe o subvenție guvernamentală, prin National Endowment for the Arts — organismul federal care distribuie fondurile pentru arte —, de 20%, procent instabil, în funcție de deciziile care se iau la nivel federal. Schema proprie de sponsorizare a Centrului său permite să atragă bani locali, Philadelphia fiind, după cum spune Chris, un oraș cu o atitudine destul de liberală. Îl întreb la ce fel de oameni din oraș apelează pentru a obține bani. Îmi răspunde că, în unele cazuri, apelează chiar și la oameni politici atunci când e vorba de programe care cer zeci de mii de dolari.

Prezentatorii sînt oameni de inițiativă — pe mulți aveam să-i cunosc la Conferința NPN din Minneapolis —, care au observat că interesul pentru teatru în comunitatea academică se traduce mai degrabă prin a vorbi mai mult decît prin a face. În comunitatea artistică, lucrurile stau exact invers. «Noi am apărut ca o necesitate de a susține artiștii independenți și nu pe cei afiliați la instituții.» Painted Bride primește anual sute de oferte: artiști, care nu sînt sprijiniți de nici un for, instituții sau organism, prezintă ideile pentru spectacol, recital etc. sau, în alte cazuri, spectacolul finit. Dacă opera e la stadiul de idee — interesantă, nouă — Centrul alocă bani pentru găzduirea și stipendierea artistului pînă la terminarea operei. Onorariul și condițiile de difuzare și exploatare a lucrării sînt prevăzute într-un contract. Deciziile sînt luate de Comitetul de programe din care fac parte artiști, specialiști în muzică, literatură, teatru, toți fiind **consultanți**, muncă pentru care primesc o sumă lunară. Îl întreb despre pregătirea celor care, ca și el, fac această muncă de prezentatori, în fapt, de detectori ai noilor idei în arta spectacolului. Mulți sînt artiști, dar, în general, pregătirea se obține făcînd chiar munca respectivă. Ei nu au încredere în pregătirea academică. E, de fapt, un lucru pe care îl observasem și în Marea Britanie, această schismă, să-i spun, între cei cu pregătire universitară și cei care fac propriu-zis. Painted Bride prezintă anual artiști locali (mai puțin de jumătate din numărul total) și naționali. A prevedea banii din bugetul anului următor pentru acoperirea cheltuielilor este o operație migăloasă, expertizată de un economist invitat la ședințele de buget. Am participat și eu la o ședință de buget, ca și la o operațiune de demarare a unui program împreună cu Teatrul portorică din Philadelphia. Sînt tipuri de activități care presupun o dinamică, o flexibilitate managerială în a acredita o relație complexă între Teatru, Artă în general și Societatea multiculturală din Statele Unite.

Practica sa spirituală, dedusă din învățătura profesorului, l-a făcut să realizeze că există mereu mai multe drumuri spre a fi aproape de Demiurg. Chris Hayes, și alții ca el, consideră că două dintre acestea sînt teatrul și dansul.